

– типізація міфологічного повідомлення проявляється у тому, що можливо простежити стандартне кліше, за яким створюється сучасний міф;

– усталеність і постійність сучасної міфотворчості, безперервна міфологізація усіх сфер життя;

– глобальність міфотворчості як наслідок створення "глобального селища" (М. Маклюен) та функціонування міфів у всесвітньому інформаційному просторі;

– універсальність міфотворчості, що безпосередньо пов'язана з глобалізаційними процесами. Сьогодні творці міфів намагаються максимально дистанціюватися від національних міфів, щоб охопити якомога більше людей будь-якої національності, соціального статусу, конфесійної приналежності.

Отже, провідними рисами сьогодення є актуалізація міфологічного мислення, посилення процесів міфологізації та реміфологізації, трансформація процесу міфотворчості та соціального міфу, спричинені цивілізаційними змінами. Засоби масової комунікації перетворилися на системоутворюючий елемент масової культури сучасного суспільства і невід'ємною частиною процесу глобалізації, які формують картину світу і міфологізують свідомість мас. Створення "глобального селища" сприяло залежності людства від інформації, забезпечивши безперервний потік інформації і великої кількості універсальних міфів, що дозволяє прискорити створення нової маси "одновимірних людей".

*І. В. Гордєєва, студ., НПУ ім. М. П. Драгоманова, Київ
gordeeva_iren@ukr.net*

ФЕМІНІЗМ ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ. СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ФЕМІНІСТИЧНОЇ ДУМКИ

Фемінізм (лат. femina – жінка) – загальна назва руху жінок проти дискримінації за ознакою статі. Мова йде про одну з форм дискримінації – сексизм (англ. Sex – стать), яка побутує в культурі поряд з расизмом – дискримінацією за расовим, етнічним принципом – і ейджизмом (англ. Age – вік) – дискримінацією за віком [Грицанов А.А. Новітній філософський словник, 2004]. Досить широко поширена професійна дискримінація: виключно горизонтальне професійне переміщення, – і сегрегація жінок: формування "жіночих" робочих місць всередині професій, як правило, неprestижних і низькооплачуваних. Про рівність статей, їх подібність та комплементарність, про необхідність рівного виховання та освіти говорив ще Кондорсе. Дідро ж наголошував на відмінність і в той же час на взаємодоповнюваність статей. Мілль же у своїх роботах відкрито говорив про експлуатацію суспільством репродуктивних функцій жінок. Появу перших жінок-феміністок традиційно відносять до 18 ст. Пізніше М. Волстонкрафт вперше заговорила про необхідність включення в раціоналістичну культуру жіночого життєвого досвіду. Вона зазначала згубність системи жіночої освіти того часу і вважала, що гідність людини повинна оцінюватися незалежно від її статевої приналежності.

У жіночому русі прийнято виділяти два основні етапи. У першому – з середини 19 ст. до 1960-х – жінки боролися за "рівність статей", за рівні права, зокрема за надання їм виборчих прав (так званий "суфражизм"). До 1920-го такі права були надані жінкам у багатьох країнах: у Фінляндії, Норвегії, Данії, Бельгії, Німеччині, Польщі, Канаді, США та ін. Такий успіх жіночого руху на деякий час призупинив жіночу активність в політичному відношенні. Прокинувся жіночий рух в кінці 1960 – на початку 1970-х під новим гаслом – "рівність у відмінності". Це ознаменувало перехід руху до нового етапу в своєму розвитку. І епіцентром "жіночого відродження" стали США, де в цей період спостерігався активний демократичний рух проти різних типів дискримінації. Жіночий рух набув різних форм, ставши "жіночим визвольним рухом" (Women's liberation) [Шенар А. Куди йде феміністський рух? // Сегодня. 1996. 26 квітня. С.6]. У ньому виділилися три основні напрямки феміністичної політики: ліберальний, який орієнтується на досягнення рівності чоловіків і жінок без радикальної зміни патріархатної системи, а з переорієнтацією поділу праці між статями; радикальний, що бореться за новий суспільний порядок, в якому передбачається відокремлене існування жінок від чоловіків і від патріархатних структур суспільства; соціалістичний, який розглядає жіночу тему з точки зору класового і расового панування, разом із знищенням яких повинна бути зруйнована і статева дискримінація [Эмансипация женщин // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона : в 86 т. (82 т. и 4 доп.). – СПб., 1890–1907].

Феміністична думка сьогодні не склалася як систематична, логічно пов'язана єдиною теорією. Так, американська феміністична думка тягнє до Мілля, Дьюї, М.Вебера, Маркузе і Троцького. А французька – до де Бовуар, Лакана, Дерріди [Емдін Д. "Французький фемінізм у ХХ столітті", незалежний культурологічний часопис "І" число 17/ 2000 "Гендерні студії"]. В основі всіх цих поглядів лежить загальний фундамент, заснований на тих ідеях, що культура західного суспільства відмічена чоловічою домінантою. У культурі склалася така соціальна конструкція, відповідно до якої справді людськими якостями: свободою, активністю, здатністю до створення нового, – володіють тільки ті істоти, які не виконують репродуктивну функцію. Жінка тут – вторинне буття або взагалі небуття. "Людина в такій культурі ототожнюється з "чоловіком", і у всіх філософських визначеннях людини як "політичної тварини" (Арістотель), "політичної істоти" (Гоббс), "істоти, що володіє свободою" (Руссо), "раціонального істоти" (Кант), "істоти, що володіє самодетермінацією вільної волі" (Фіхте) фігурує саме чоловік. Гегель взагалі пропонував не визнавати жінок людськими істотами [Грицанов А.А. Новітній філософський словник, 2004].

У галузі філософії феміністична думка розвивається в трьох основних напрямках. Це феміністична критика історії філософії, ревізія етики та сфера епістемології та філософії науки. Історико-філософський дискурс у фемінізмі спирається на цілий ряд констатацій. По-перше, це "чоловіча перспектива" традиційної філософії. По-друге, людина в фі-

лософії отожднюється з чоловіком. По-третє, констатується, що досвід видатних жінок зовсім не врахований і не оцінений в культурі.

Таким чином, в цілому феміністична філософія має яскраво виражений соціоцентричний характер з інтересом до проблем влади, нерівності, справедливості, з прагненням ревізувати сформовані соціальні стереотипи. Найбільш значущою спробою філософського подолання бінарних трактувань чоловічого і жіночого начала правомірно вважати постмодерністську ідею "спокуси", яку детально описав Бодрійяр [Genosko, Gary. Baudrillard and Signs. – L.: Routledge, 1994]. Він моделює "всесвіт, в якій жіноче начало не протиставляється чоловічому, але спокушає його. Перебуваючи у стихії спокуси, жіночість не виступає маркованим або немаркованим терміном опозиції" [Слюсар В. Постмодерністський фемінізм про детермінацію самореалізації особистості // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна – №598. – 2003. – С. 153 – 156]. Сам факт активізації жіночого руху сприяв постановці цілого ряду серйозних теоретичних соціально-філософських проблем: про природу жінки і специфіку жіночого буття, про соціальну роль жінки та історичні форми сім'ї, про ставлення культури до жіночого життєвого досвіду взагалі. На наш погляд, одним з найкращих результатів феміністичного руху стала поява спеціальних академічних досліджень на жіночу тему (Women's studies) [Циганкова Г.П. Психологія гендерного виховання у вищому коледжі, 2009], які спричинили відкриття факультетів університетів, центрів і програм, що і на сучасному етапі спеціалізуються в даній проблематиці.

*Л. В. Горохова, канд. філос. наук, ЖДУ імені Івана Франка,
Житомир
_glv@ukr.net*

СТРАХ ВТРАТИ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасне глобалізоване інформаційне суспільство переживає структурну кризу власного буття через надмірну щільність елементів і складну структуру світобудови. І на підґрунті цього нерідко трапляються конфлікти на культурно-світоглядному рівні. Не потрібно сподіватись, що дискредитована й "морально застаріла" пострадянська система певним чином "еволюціонує" чи "перезавантажиться", оскільки сучасна ситуація, що є логічним продовженням багатьох вад радянської системи, цілком влаштовує сучасну політичну еліту нашої держави. Варто, на нашу думку, прислухатися до мудрих слів Махатми Ганді про те, що найтяжчий тягар, який лишають колонізатори, це вихована ними інтелігенція, оскільки комплекс національної меншовартості, провінційності й неповноцінності й надалі транслюватиметься через них. Саме таку ситуацію, як це не жахливо, спостерігаємо в Україні – державі, створеній постколоніальною, посттоталітарною та постгеноцидною нацією.